

ΑΝΑΛΥΣΗ
στα γεγονότα



Του ΚΩΣΤΑ ΒΕΡΓΟΠΟΥΛΟΥ

Αραγε ο πατριωτισμός, δηλαδή η υπεράσπιση της χώρας, του λαού και της κοινωνίας, αποτελεί στην εποχή μας κάτι «ξεπερασμένο», ένα «μη πρόβλημα», που «θολώνει τα κρίσιμα πεδία της Αριστεράς», όπως διατείνονται κάποιοι από το χώρο της, ή μήπως παραμένει πάντα ένα πραγματικό πρόβλημα, που στις μέρες μας επανέρχεται με ανανεωμένη οξύτητα, ώστε η Αριστερά να μην μπορεί να το αγνοεί; Σε πρόσφατη ομιλία του, ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ διευκρίνισε ότι ο

ρός διεθνισμός που ακολούθησε δεν καταργεί τον πατριωτισμό, αλλά τον εμπλουτίζει. Η εθνική γαλλική σημαία και η κόκκινη σημαία βαδίζουν χέρι χέρι στη γαλλική ιστορία και πάντοτε η πατριωτική Αριστερά ήταν αυτή που δημιούργησε τους μεγάλους σταθμούς της ιστορίας.

Οταν σήμερα οι κοινωνίες απειλούνται με αφανισμό, όταν στην Ευρώπη γίνεται λόγος για εγκαθίδρυση σχέσεων αποικιακού τύπου μεταξύ Βορρά και Νότου, επισημαίνει ο Ιγκλέσιος, υποψήφιος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς για την προεδρία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, είναι προφανές ότι το πρόβλημα του πατριωτισμού όχι μόνον δεν είναι «ξεπερασμένο», αλλά επανέρχεται και αποκτά νέα επικαιρότητα στην εποχή μας. Ανάμεσα στην ολιγαρχία του μεγάλου χρήματος και στην «πολιτικά ορθή» Αριστερά, που αποδέχεται τους όρους

Πατριωτισμός και αντιπατριωτισμός

«αριστερός πατριωτισμός» αποτελεί έναν από τους τρεις βασικούς πυλώνες της πολιτικής του. Αναφέρθηκε στον Άρη Βελουχιώτη, ο οποίος στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής τόνιζε ότι ενώ το κεφάλαιο δεν έχει πατρίδα, «εμείς έχουμε πατρίδα τις πεζούλες μας, που είναι το μοναδικό καταφύγιό μας».

Όσοι υποστηρίζουν ότι ο πατριωτισμός είναι παρωχημένο πρόβλημα, επικαλούνται γι' αυτό κάποια υποθετική νέα πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης. Ωστόσο, αυτή η αναφορά θα είχε βάση εάν είχε όντως δημιουργηθεί νέα πραγματικότητα. Σήμερα, αυτή ακριβώς η υποθετική πραγματικότητα αποδεικνύεται εικονική, αιτία διεθνούς κρίσης και διακινδυνευμένης αστάθειας σε όλα τα επίπεδα. Πώς να μην υποθέσει κάποιος ότι οι θιασώτες της ιδέας πως ο πατριωτισμός έχει ξεπεραστεί παίρνουν πολύ στα σοβαρά τον εικονικό κόσμο του κεφαλαίου που σύρεται σήμερα σε βαθύ αδιέξοδο; Αντίθετα με τις διαβεβαιώσεις τους, από όλα τα μέρη του κόσμου ανέρχονται οι αντιστάσεις στην αποτυχημένη θεολογία της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης και στο επίκεντρο όλων βρίσκεται η αγωνία για προάσπιση των κοινωνιών και των πατρίδων απέναντι στον κίνδυνο της αποδόμησης.

Στην Ισπανία, ανερχόμενη κοινωνική δύναμη είναι οι Podemos, που διεκδικούν την επανίδρυση της κοινωνίας, με βάση λαϊκές συνελύσεις, «χωρίς κομματικές ταμπέλες και ιδεολογίες». Ο ηγέτης τους Πάμπλο Ιγκλέσιος επαναφέρει την έννοια του πατριωτισμού, που έχει εγκαταλειφθεί από το σύνολο του πολιτικού συστήματος. Για την «πολιτικά ορθή» Αριστερά, η αναφορά στην κοινωνία ως σύνολο εκτίθεται στις αμαρτίες του «λαϊκισμού» και του «εθνικισμού». Μιλώντας για «πατρίδα», οι Podemos ενοχοποιούνται για «βουλιβαριανά οράματα», εμπνεόμενα από τον Τσάβες και τη Λατινική Αμερική.

Στη Γαλλία, ο Ρεζίς Ντεμπρέ επισημαίνει ότι η γαλλική Αριστερά έχει γίνει «γαλλοφοβική», «λασοφοβική» και «κοινωνιοφοβική», αφού εγκατέλειψε τις έννοιες «λαός», «κοινωνία», «έθνος». Η άνοδος του ακροδεξιού Εθνικού Μετώπου, τονίζει ο ίδιος, αποτελεί δείκτη ιδεολογικής αποσύνθεσης των παραδοσιακών πολιτικών κομμάτων. Η «Ουμανιτέ» του ΚΚΓ σε κύριο άρθρο της αναγνωρίζει ότι «έχουμε χάσει την έννοια του πατριωτισμού και οφείλουμε να την ανακτήσουμε. Ο πατριωτισμός δεν αποτελεί αίρεση. Είναι δημιούργημα της Αριστεράς της Γαλλικής Επανάστασης του 1789 και ο αριστε-

παιχνιδιού της πρώτης, αναδύονται σήμερα οι μεγάλες λαϊκές και δημοκρατικές πλειοψηφίες, που απειλούνται από αμφότερες τις πλευρές: τόσο από την επιθετικότητα της πρώτης όσο και με την ανεκτικότητα και ουσιαστική κάλυψη από τη δεύτερη. Ο αριστερός πατριωτισμός, τονίζει ο Ιγκλέσιος, αποτελεί το «συνεκτικό ιστό», που συνενώνει τις κοινωνικές πλειοψηφίες απέναντι στις αντίστοιχες διεθνοποιημένες ολιγαρχίες.

Πολλοί απλώς σήμερα οι αναφορές στον Ιταλό μαρξιστή Αντόνιο Γκράμι (1891-1937), προς εντοπισμό του «κοινού αισθήματος» και ανανέωση των εννοιών «δημοκρατία», «λαός», «έθνος», «κοινωνική δικαιοσύνη». Εμπεδώνεται η πεποίθηση ότι η σημερινή κρίση, αφού θίγει ανθρώπινες και κοινωνικές αξίες στη βάση τους, δεν αντιμετωπίζεται σαν απλό οικονομικό ζήτημα ούτε από μόνο ένα τμήμα της κοινωνίας, αλλά θέτει απaráκαμπτο πρόβλημα κοινωνικών συμμαχιών και «επανίδρυσης» της κοινωνίας σε νέες βάσεις. Ο μαρξισμός, τονίζουν οι Ισπανοί, δεν είναι θρησκευτικό δόγμα προς ομφαλοσκοπηση και αυτοϊκανοποίηση των μεμνημένων σε αυτό, αλλά «εργαλείο δράσης» για τη σύμψηξη της «λαϊκής ενότητας».

Εάν κάποιος πιστεύει ότι με την κοινωνική συμμαχία χάνουν την καθαρότητά τους, ίσως ήλθε η στιγμή για να πληροφορηθούν, όπως διευκρίνιζε στον ελληνικό Μεσοπόλεμο ο Κωνσταντίνος Καραβίδας (1890-1973), ότι η καθαρότητα δεν υπάρχει παρά μόνον στα βιβλία, στη φαντασία και στο μοναχισμό, ενώ στην πραγματική ζωή τα προβλήματα παραμένουν πάντα σύνθετα, συμφορηματικά και αμφίσημα. Δεν ακολουθούν οι κοινωνίες τις θεωρίες, αλλά οι θεωρίες τις κοινωνίες. Εάν σήμερα στην Ευρώπη καταρρέει το μεταπολεμικό «κοινωνικό συμβόλαιο», που βασίστηκε στο κράτος δικαίου και στο κοινωνικό κράτος, εάν η γηραιά ήπειρος περιέρχεται σε συνθήκες «έκτακτης ανάγκης», με τις ανισότητες να εκτινάσσονται σε επίπεδα Λατινικής Αμερικής, τη δημοκρατία να κλονίζεται και την Αριστερά να παραμένει ουδέτερη, καταφεύγοντας σε «κοινωνικά» ζητήματα (μειονοτικά δικαιώματα παντός είδους και προς πάσα χρήση), τότε ο «πατριωτισμός» και η «παλλιακή ενότητα», ακόμη και εάν θεωρηθούν «λαϊκισμοί», δεν αποτελούν ζητήματα «παρωχημένα», αλλά αντίθετα ανταποκρίνονται σε επείγουσα ανάγκη της σημερινής κοινωνίας, τουλάχιστον όπως η ίδια το προσλαμβάνει.

kvergo@gmail.com